

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Упродовж багатьох років в Україні існувала однорівнева система пенсійного забезпечення, яка певним чином узгоджувалася з командно-адміністративною економікою та функціонувала на засадах солідарності поколінь. В умовах ринкової економіки вона виявилася економічно необґрунтованою, фінансово неспроможною та соціально несправедливою здебільшого для найбідніших верств населення

Необхідність реформування пенсійного забезпечення викликана низкою об'єктивних факторів: економічних, демографічних, соціально-політичних. Сьогодні ця проблема особливо актуальна в багатьох країнах світу, незалежно від рівня економічного розвитку, що обумовлено старінням населення, зміною його вікової структури, ускладненням економічної ситуації. «Головна причина необхідності пенсійних реформ – старіння населення, яке є результатом зниження народжуваності та збільшення середньої тривалості життя» [2]. Але розв'язувати проблему потрібно ретельно зваживши всі фактори та можливості як держави, та і її громадян. При цьому необхідно враховувати національні традиції та менталітет людей.

Реформу проводять, орієнтуючись на Захід, як у них. Вирішили, що пенсії будуть виплачуватися не з 1 джерела, як раніше, а з 3. Зараз у нас солідарна система, а буде ще накопичувальна, плюс пенсійне страхування, яке є недержавним. У солідарній системі, що діє зараз, планують навести порядок. На сьогоднішній день внески сплачують працюючі громадяни, але, так як народжуваність в країні низька, скоро ця система стане просто не вигідною, літніх людей буде більше, ніж працюючих людей.

Уряд знає, що багато роботодавці приховують справжній розмір зарплат своїх співробітників. Мінімальну або трохи більше зарплату, вони проводять офіційно і платять з неї до бюджету податки, а другу частину віддають співробітникам фірм, виробництв і т. д. в конверті. Накопичувальна система влаштована так, що йому вигідно відраховувати в цей фонд, як можна більше грошей, а значить тепер йому краще отримувати всю зарплату офіційно через бухгалтерію.

Пенсійна система, яка сьогодні діє в країні, тотально несправедлива: 85% українських пенсіонерів отримують пенсію на рівні мінімальної. Це фактично тотальне зубожіння пенсіонерів. Уряд повинен змінити цю систему, щоб досягти трьох параметрів [3]:

Параметр перший: ця система повинна стати врешті-решт справедливою, звернувши увагу на страховий стаж людини, яка виходить на пенсію.

Друга позиція. На сьогодні існує тотальний дефіцит Пенсійного фонду – більше 140 мільярдів (які доводиться додатково вливати з держбюджету). Це

означає, що система, в якій половина є дотаційна є нежиттєздатною. Тому потрібно вирішити питання скорочення дефіциту бюджету Пенсійного фонду, що є ключовим завданням пенсійної реформи

Питання номер три. Після того, як уряд внесе варіант пенсійної реформи, який не передбачає збільшення пенсійного віку, а передбачає інші заходи, які дозволять побудувати справедливую бездефіцитну систему, уряд України зробить перерахунок пенсій, достатньо суттєвий і стане можливим з 1 жовтня 2017 р. підвищення пенсії в Україні.

Як зазначив віце-прем'єр-міністр Павло Розенко «Збільшення чи зменшення пенсійного віку на рік-два-три чи навіть на п'ять глобально на пенсійну систему країни жодного впливу не матиме. Це доводить, наприклад, досвід Польщі, де нещодавно, як відомо, пенсійний вік істотно знизили, проте відчутно ні на економіці держави, ні на розмірі самих пенсій поляків це не відобразилося. Це ніяк не вплине і на збалансування бюджету Пенсійного фонду України, бо там мають вагу і значення зовсім інші чинники. І ще: нині тривалість життя українців занадто низька порівняно із країнами Євросоюзу. І на цьому тлі продовження трудового життя нелогічне» [1].

Сьогодні з майже 12 млн. пенсіонерів, які отримують пенсії за рахунок солідарної системи (загальний котел), 78% мають пенсії до 2 тис. грн. в місяць, 17% – 2–4 тис. грн., і лише 3% – понад 4 тис. грн. Їх пенсреформа не торкнеться, але якщо її не розпочати, то у майбутніх пенсіонерів виплати будуть ще менше.

При одній солідарній системі розмір пенсій по відношенню до розміру зарплат, з яких сплачено внески в пенсійний фонд, буде постійно знижуватися через демографічний тиск (населення старіє) [4]. Зараз на 10 працівників припадає 11 пенсіонерів, а через кілька років буде 13–15, що, в свою чергу, позбавляє працівників і роботодавців стимулу до сплати єдиного соцвнеску (ЄСВ) і легалізації зарплат, так як пенсії все одно будуть мізерними. Тому введення системи персональних заощаджень необхідно. До того ж це «довгі» (на відміну від короткострокових депозитів населення) гроші, які стануть працювати на економіку.

З цього приводу урядом запропоновано, з січня 2018 р. перераховувати роботодавцем на особистий пенсрахунок співробітника додаткові 2% від зарплати. Щорічно протягом п'яти років відрахування роботодавця стануть збільшуватися на 1% (в 2019-му – 3%, у 2020-му – 4% і т. д.), поки не досягнуто 7%. Такі відрахування стануть обов'язковими для тих, кому менше 35 років. А для старшого покоління – добровільними.

По досягненні пенсійного віку людина буде щомісяця отримувати суму, попередньо рівними частинами від накопиченої (всього очікується, що пенсія буде складатися на 60% із солідарної системи, 30% – особистих рахунків і 10% – з недержавних пенссетів). Якщо пенсіонер помре, то те, що залишилося на його особистому пенсрахунку гроші успадкуються (при солідарній системі виплачують дві пенсії на поховання). Також передбачається, що при важкій хворобі вся сума або її частина може бути витрачена на лікування, але, природно, пенсвиплати після цього виявляться меншими.

Сучасні тенденції зайнятості громадян України дають підстави обґрунтувати висновок про доцільність застосування недержавного пенсійного забезпечення як альтернативи загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню для окремих категорій працюючих [5]. Погоджуємося з думкою Петрушки О.В. яка пропонує надати можливість самостійно обирати варіант пенсійного страхування між державним та недержавним насамперед тим категоріям осіб, яких складно долучити до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. У цьому випадку солідарна пенсійна система не буде позбавлена надходжень коштів, і в той же час, частина населення зможе самостійно забезпечити свої потреби у непрацездатному віці [5].

Підсумовуючи зазначимо, що країні потрібна модернізація солідарної, впровадження накопичувальної і стимулювання добровільної складових пенсійної системи, так як сучасна система пенсійного забезпечення України потребує максимально швидкого адекватного реагування на проблеми недофінансування Пенсійного фонду так як звідси впливатимуть інші проблеми, які безпосередньо стосуватимуться зниження рівня забезпечення економічного сектору країни, соціальних програм та ін.

Література:

1. Гройсман анонсував докорінну зміну пенсійної системи в 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua/groshi/groysman-anonsuvav-dokorinnu-zminu-pensiynoyi-sistemi-v-2017-roci-877103.html>.
2. Зарічук О. Становлення системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні // Вісник Пенсійного фонду України. – 2004. – №6. – С. 15.
3. Зощенко О. Гройсман про пенсії: Треба враховувати стаж і подолати дефіцит [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2017/04/7/7140546/>.
4. Соловей Ю. Пенсійна реформа: 2017-й якось переживемо, а от що чекає нас в 2018-му... [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korupciya.com/pensiyna-reforma-2017-y-uakos-perezhivemo-ot-shho-chekaye-nas-v-2018-mu/>.
5. Петрушка О.В. Недержавне пенсійне страхування як альтернатива забезпечення гідної старості / О.В. Петрушка // Управління фінансами держави, регіону, підприємства та домогосподарства: погляди науковців і практиків: збірн. тез. доп. Першої інт.-конф. проф.-викл. складу каф. фін. ТНЕУ (м. Тернопіль, 14 квіт. 2015 р.) / відп. ред. О.П. Кириленко. – Тернопіль: Видав. центр «Вектор», 2015. – С. 87–90.